

М.Оспанов атындағы БатысҚазақстанМемлекеттік Медицина Ун

Пәні:«Эпидемиология дезинфекциялық іс негіздерімен»

Тақырып: Құтырманың этиологиясы, індет үрдісіне сипаттама беру, алдын алу және індетке қарсы шараларды ұйымдастыру.

Орындаған:Айдарбаева Ә.Б

Галимжанова М

Диханова Ж, 502м\п

Тексерген: Ташимова Жулдыз Кайргалиевна

* Жоспар:

* 1. Кіріспе

* 2. Негізгі бөлім

* А. Құтырманың этиологиясы, індет үрдісіне сипаттама беру

* Б. Құтырманың алдын алу және індетке қарсы шараларды ұйымдастыру.

* 3. Қорытынды

* 4. Пайдаланылған әдебиеттер

Кіріспе:

Құтыру — көне заманнан бері белгілі ауру. Ол туралы алғашқы деректер біздің дәуірімізге дейінгі V ғасыр жазбаларынан табылған. Цинке (1804), Грюнер мен Сальмон (1813), Бернд (1822), сондай-ақ Магенди бұл аурудың жануарлар (ит, құс, күйіс қайыратын мал) мен адамның сілекейі арқылы жұғатынын дәлелдеп берді.

Құтыруға қарсы тұңғыш вакцина жасап, оны адамға еккен ұлы Пастер (1884) болатын. 1886 жылы Одессада И. И. Мечников пен Н. Ф. Гамалея Пастер станциясын ұйымдастырып, құтырған ит қапқан адамдарды сол вакцинамен еге бастады. 1887 жылы В. Бабеш құтырған жануарлардың ми клеткаларында ерекше заттар түзілетінін анықтады, ал 1903 жылы А. Негри бұл заттардың ауруды анықтауда үлкен мәні бар екеніне жұртшылық назарын аударды. 1950 жылдан бері олар Бабеш-Негри денешіктері (түйіршіктері) деп аталады.

* Құтыру - адамның ми жасушаларын қатты зақымдайтын жыртқыштар тісін батырғанда, терісінің зақымданған жеріне олардың сілекейі жұққанда пайда болатын вирустық зоонозды жұқпа.

* Құтыру (Rabies Hydrophobia) – Neurocytes rabid жедел вирусты зоонозды нейроинфекция. Клиникасы гидрофобиямен, аэрофобиямен сипатталады, ауыр ағымды сифофобиямен сипатталады.

* Этиологиясы. Қоздырғышы – *Neurocytes rabid* – рабдовирус тұқымдастығына жататын вирус, оқ тәрізді пішінімен сипатталған. Нейротропты вирус. Вирустың аминқышқылдарының құрылымы және кезектік орналасуы жыланның нейротоксиніне ұқсайды. Вирионның көлемі 70-170 - 110-200 нм, құрамында РНҚ бар. Суық құтыру вирусын өлтірмейді, қатырғанда тіптен қасиетін жоймай айлар, жылдар бойы сақталады. Жоғары температураға сезімтал - 50° - 1 сағатта, 55° - 20-30 мин., 100°- 2 мин. Кептіруге, ультрафиолетке, күн сәулесіне төзімділігі аз. Сулема, лизол, карбол қышқылы, хлорамин вирусты жояды, ал этанолдың әсеріне төзімді. Вирус жылықанды жануарлар, құстар үшін патогенді. Вирустың 2 түрі бар – далалық және фиксацияланған. Фиксацияланған вирус сілекей мен берілмейді, тіндік торшаларда, тауық эмбрионында көбееді, вакцина алу үшін қолданады. Құтыру вирусының вируленттілігі әр түрлі – қасқыр мен иттің вирус вируленттілігі жоғары: жылқы, сиыр, қой, адам вирусының вируленттілігі – төмен.

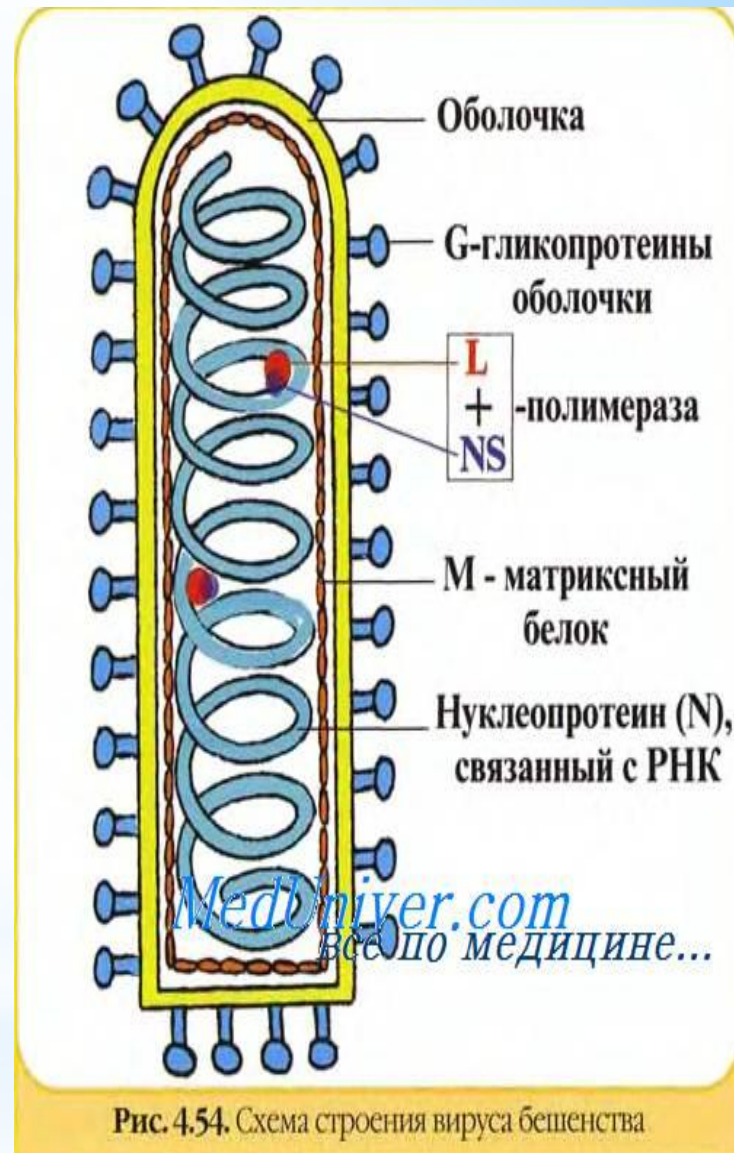

Рис. 4.54. Схема строения вируса бешенства

* Эпидемиологиясы.

* Аурудың көзі және резервуары – жабайы және үй жануарлар – түлкі, қасқыр, енот тәрізді иттер, борсық, қоян, аю, жабайы ешкі, жарқанат, кеміргіштер, жылқы, ірі қара мал, ұсақ қара мал, түйе.

* Берілу жолдары

* Контактілі - жануарлар адамды тістеп және сілекейлеген кезде вирусты жұқтырады.

* Аэрогенді

* Алиментарлы

* Трансплацентарлы

* Патогенезі.

* 1. Жұқтыру сатысы.

* 2. Қоздырғыш организмге енгеннен соң жүйке жолдарымен, периневральді кеңестік бойынша ОЖЖ-не жетіп сұр затына жиналады. Вирустың таралу жылдамдылығы 3 мм/сағ.

* 3. Көбею сатысы – вирус мидың, жұлынның нейрондарында көбееді. ОЖЖ зақымдап –энцефалит дамиды.

* 4. Нейрогендік диссеминация - периневральды жолдарымен перифериялық жүйке жүйесіне тарап септиневрит шақырады. Периневральды жолдан басқа, лимфогенді және гематогенді жолдарымен бүкіл организмге тарайды.

* 5. Сілекей безіне жетіп жүйкелік ганглийлерінде жабысып – фиксацияланады, сілекей арқылы бөлінеді.

* 6. ОЖЖде дегенеративті өзгерістер дамып параличтердің әсерінен ауру өліммен аяқталады.

* Патанатомиясы:

- * Жедел іріңді емес шашыранды энцефаломиелит.
- * ОЖЖ-де рабиялық түйіндер – ұсақ тамырлар төңірегінде мезенхимальды-глиозды инфильтраттар пайда болады.
- * Жүйке жасушаларында, әсіресе гипокампта (сілекей бөлетін және тістейтін орталықтардың қасында) арнайы цитоплазматикалық қосындылар – Бабеш-Негри денешіктері анықталады.
- * Ішкі ағзаларда гиперемия, қанға толық толуы, нүктелік қан құйылуы анықталады.

* Клиникасы:

* Құтуының кезеңдері:

- * Жасырың кезең -10 күннен 1 жылға дейін (1-3 ай)
- * Продромальды кезең –депрессия кезеңі -1-3 күн
- * Қозу кезеңі -2-3 күн
- * Паралитикалық (терминальды) кезең -12-20 сағат

* **Продромальды кезеңінің белгілері:**

- * қорқыныш сезімі
- * апатия
- * депрессия
- * тістегін аймақта ауру сезімі, қабыну, гиперестезия
- * иіс сезу және есту галлюцинациялары (бетті тістегенде)
- * температура 37,2-37,3 °C

* **Қозу кезеңінің белгілері:**

- * Мазасыздық
- * Тахикардия, тахипноэ
- * Гидрофобия, аэрофобия, фотофобия, акустикобия
- * Мидриаз, экзофтальм
- * Сиалорея
- * Қозу
- * Жүрек, тыныс жетіспеушілігі

* **Салдану кезеңінің белгілері:**

- * Температура 40-42°C
- * Тахикардия, гипотония
- * Бұлшық еттердің салдануы
- * Парездер
- * Коллапс
- * Тыныс алу орталығының салдануы

Жүректің салдануы

* **Емдеуі:**

* Аурудың емі қолайсыз

* Науқасты қараңғы, тыныш палатаға оңашалау

* Морфин, аминазин, димедрол, хлоралгидрат клизма арқылы

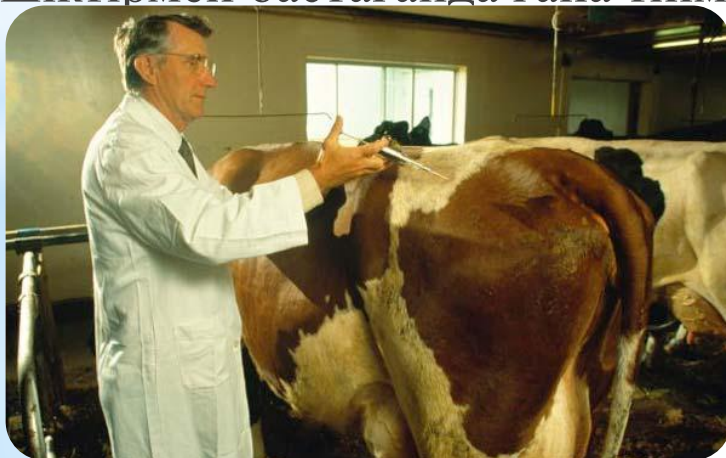
* Өкпенің жасанды вентиляциясы

* Антирабиалық иммуноглобулиннің ауру кезінде әсері жоқ

* Бол

- * **Алдын алу шаралары** - алдын алу егулер, қаңғыма және құтырма иттерді жою, үй жануарларын дұрыс ұстау ережелерін сақтау ҚР және басқа елдерде үй жануарларының тасымалдануын бақылау арқылы мал арасында жүйелі түрдегі жоспарлы күрес.
- * Елді мекендерде иттер мен мысықтарды ұстау, тіркеу және есепке алу тәртібін жергілікті әкімшілік белгілейді.
- * Белгілі кәсіптегі тұлғалар арасында (ит аулаушылар, ветеринарлық зертхана қызметкерлері, аңшылар) құтыру ауруының жұқтырылуына жол бермеу үшін алдын алу егу курсы жүргізеді. Мал тістеген немесе тырнағанға ұшыраған науқастарды дереу травматологиялық бөлімшеге, ал ол болмаған жағдайда егу тағайындап, жасау үшін хирургия бөлімшесіне жібереді. Құтыруға қарсы жүргізілетін вакцинация курсы ит қапқаннан кейін 14 күнін кешіктірмей бастағанда ғана тиімді.

*** Тістеген адамдардың құтыруға қарсы вакцинацияның тағайындалған курсы алуы**

* Қазақстанда халықты құтыруға қарсы егу тегін жүргізіледі. Жарақаттың орналасуына, тереңдігіне және басқа параметрлерге байланысты дәрігер алдын алу тәсілі туралы шешім қабылдайды. Барынша қарапайым жағдайларда алдын алу кейіннен вакцинациялау арқылы антирабиялық иммуноглобулинмен немесе антирабиялық сарысумен пассивті иммундауды қамтиды. Иммуноглобулинді және сарысуды бір рет егеді.

* Қазіргі уақытта пайдаланылатын вакциналар әдетте 6 рет енгізіледі: инъекция дәрігерге жүгінген күні (0 күні), содан кейін 3, 7, 14, 30 және 90 күндері жасалады. Жүктілік вакцинация үшін қарсы көрсетілім болып табылмайды. Тиісті иммунитетті қамтамасыз ету және вакцинадан кейінгі асқынулардың алдын алу үшін егілген адамдарға вакцинация курсы кезінде және ол аяқталғаннан кейін 6 ай бойы кез келген алкогольдік сусындарды қолдануға болмайтынын есте сақтау керек. Вакцинация кезінде науқастың қатты шаршамауы, салқын тиюдi және қатты қызынуды болдырмау керек. Бұл шектеулер иммунитеттің қалыптасу тиімділігін төмендетуі мүмкін факторларды болдырмау үшін маңызды.

* Қорытынды:

- * Құтыру сирек кездесетін ауру болғанымен адам үшін абсолютті летальды инфекция. Дүние жүзінде құтырудан жыл сайын 50 000 адам өлімге ұшырайды және 1 млн жануарлар өледі.
- * Құтыру ауруы таралған жерден ауырмайтын жануарлардан алынған жүн ауылдан арнайы ыдысымен тығыз материалмен ветеринарлық куәлігінде жүн дезинфекцияға жататындығы жайлы көрсетуімен қайта өңдейтін кәсіпорынға жеткізіледі. Ауырмайтын жануарларды жабайы хайуанаттар тістесе, егілгеніне қарамастан өртеуге жіберіледі. Үй итін қысқа шынжырмен ұстау керек. Міндетті түрде ауыз қабы болу керек және бөтен ит пен мысықтарға жақындатпау керек, өйткені дала жануарлары өлім тудыратын ауруды таратады. Сондықтан, әр адамды ит пен мысық тістесе, міндетті түрде травматологқа көрінуі керек және толық емдік курсына аду керек. Әр адам салауатты өмір салты үшін өзінің өміріне, денсаулығына өзі қарау керек.

*